

L'HORTA A TRAVÉS DELS SEUS NOMS

APROXIMACIÓ TOPONÍMICA AL PAISATGE PERDUT DE VALÈNCIA I EL SEU ENTORN RURAL

Joan Carles Membrado Tena

L'Horta de València és un paisatge cultural –una creació humana– fruit i testimoni de l'activitat agrícola dels valencians al llarg dels últims mil anys. No obstant això, el creixement urbanístic descontrolat de València i el seu entorn a partir de la dècada de 1960 n'ha provocat la progressiva reducció i ha degradat considerablement el paisatge hortícola. El futur del que resta de l'horta de València és ben incert per la falta de protecció institucional davant l'especulació urbanística i de relleu generacional entre els llauradors.

Un dels elements patrimonials millor preservats de l'Horta de València és la toponímia, a causa del caràcter arcaïtzant propi del llenguatge dels noms de lloc. En les pròximes pàgines mostrem una anàlisi toponímica dels nuclis urbans de l'Horta, on el paisatge rural desaparegué fa ja dècades o segles, per tal de reconstruir-lo mentalment.

■ TOPONÍMIA I PAISATGE

El Conveni Europeu del Paisatge (Consell d'Europa, 2000) defineix el paisatge com qualsevol part del territori, tal com és percebuda per les poblacions, el caràcter del qual resulta de l'acció dels factors naturals i humans i de les seues interrelacions. En aquest sentit, són interessants les relacions que s'estableixen entre paisatge i memòria, una noció que, tal com explica el geògraf xilè Claudio Tesser (2000), correspon a l'espai del record, de les vivències i dels afectes, és a dir, a l'espai on s'ha forjat la història d'un lloc. Entre les principals evidències patrimonials per a rescatar la memòria d'un paisatge ancestral es troba la toponímia.

La toponímia és una disciplina de síntesi on convergeixen diferents camps de coneixement que interactuen de manera complementària. El geògraf nord-americà Carl O. Sauer (1956) considerava que els topònims són la quarta dimensió de la geografia –l'expressió del temps–, perquè estudiar-los contribueix a la reconstruc-

ció dels paisatges històrics. En aquest sentit, Pascual Risco (2010) afirma que l'anàlisi diacrònica dels noms de lloc és la forma de comprendre i recuperar mentalment l'evolució d'un paisatge secular ja desaparegut.

La major part dels estudis toponímics tradicionals se centren en la recollida de noms de lloc i a donar detalls sobre el seu origen historicolingüístic i semàntic, que ens ajuden a reconstituir paisatges desapareguts.

■ ELS NOMS DE L'HORTA

Entre els topònims de nuclis urbans de la ciutat i l'Horta de València cal destacar tres grups pel que fa a l'origen historicolingüístic. El primer grup el componen aquells que provenen del llatí i del llatí tardà, formats entre el segle II aC, moment de la conquesta romana, i els segles VIII-XI, en què la llengua llatina entra en declivi i acaba desapareixent, substituïda per l'àrab. El segon grup el componen els topònims àrabs, creats a partir del segle VIII i fins al segle XIII. El tercer grup és el de topònims en valencià, creats des del segle XIII ençà. Per l'origen temàtic dels topònims també podem distingir diversos grups, que analitzem tot seguit.

Orònims

Els orònims són noms de muntanyes i altres accidents geogràfics. Entre aquests topònims que deriven de l'orografia del terreny, en trobem alguns de ben notables com ara els de Godella, Rocafort i el Puig. Godella podria derivar d'un diminutiu femení del llatí *cos, cotis* (“pedra”, “roca”) i per tant podria equivaler a “lloc rocós o pedregós”. Aquest contingut semàntic descriu el paisatge de Godella, que és el municipi més proper a la plana al·luvial de la ciutat de València (a 7 km) on hi ha roca en abundància. Gran part dels carreus amb què es van construir els monuments gò-

«L'ANÀLISI DIACRÒNICA
DELS NOMS DE LLOC
ÉS LA FORMA DE
COMPRENDRE I RECUPERAR
MENTALMENT L'EVOLUCIÓ
D'UN PAISATGE SECULAR
JA DESAPAREGUT»

La toponímia de l'Horta és testimoni de la riquesa d'un paisatge ja perdut. Conèixer-la és una manera de valorar l'horta que encara avui perdura, així com la tasca que duen a terme els llauradors per preservar-la. A l'esquerra, paisatge hortícola de Borbotó (Horta Nord).

Pedrera de Godella, d'on procedeixen els carreus de la Seu i de la Llotja de València, entre altres monuments de Burjassot, Godella i Rocafort. El topònim Godella probablement deriva del llatí *cos, cotis*, “pedra”.

tics de la capital procedeixen dels termes de Godella i Rocafort, que fita amb l'anterior. Tots dos topònims posseeixen un contingut semàntic semblant, si bé Rocafort és molt més transparent, ja que *roca fort* significa “roca forta”.

També fitant amb Godella es troba Burjassot, topònim àrab que pot traduir-se per “torre de l'alter” (Barceló, 2010, p. 78), perquè allà el relleu marca ja una petita elevació (40 metres d'altitud) respecte a la plana al·luvial (15 metres a la ciutat de València). A l'atles del Mariscal Suchet de 1834 s'aprecia clarament que a l'oest de la séquia de Montcada comencen les primeres elevacions de l'Horta, prop de Burjassot, Godella i Rocafort.

A només 3 km de Burjassot i Godella es troba Carpesa, nom aparentment preromà format per *karp*, “penya” (parònim del topònim valencià Calp i del gibraltareny Calpe), més el sufix prellatí *-esa*; aquest poble es troba a la plana al·luvial, però el seu topònim –una volta desproveït de semàntica comprensible– podria haver-se desplaçat cap a la plana des de les veïnes penyes de Godella.

Al nord de l'Horta hi ha un topònim ben transparent en valencià: el Puig. Aquest nom de lloc descriu el puig o tossal que destaca enmig de la planíssima horta de València. Dels tres puigs que mostra l'atles de Suchet de 1834, només en queden dos, ja que el més oriental esdevingué una pedrera per a la construcció del port de València. El Puig pròpiament dit faria referència a la muntanya de la Patada, on hi havia el castell que fou pres per les hosts de Jaume I el 1237 i que obrí el camí a la conquesta de València.

Hidrònims

Els hidrònims són els noms de lloc relacionats amb l'aigua (fonts, rius, ullals, etc.). El nivell freàtic de

Els orònims són els noms de muntanyes i altres elevacions del terreny, que sovint han influït en la forma dels topònims al seu voltant. Per exemple, el municipi del Puig faria referència a la muntanya de la Patada, coneguda per ser un punt clau en la conquesta de València per Jaume I.

**«EL CREIXEMENT URBANÍSTIC
DESCONTROLAT DE VALÈNCIA I EL SEU
ENTORN A PARTIR DE LA DÈCADA DE
1960 HA PROVOCAT LA PROGRESSIVA
REDUCCIÓ DE L'HORTA I HA DEGRADAT
CONSIDERABLEMENT EL PAISATGE
HORTÍCOLA»**

«ELS ORÒNIMS SÓN NOMS DE MUNTANYES. ENTRE AQUESTS TOPÒNIMS QUE DERIVEN DE L'OROGRAFIA DEL TERRENY, EN TROBEM ALGUNS DE BEN NOTABLES, COM ARA ELS DE GODELLA, ROCAFORT I EL PUIG»

l'Horta de València està a pocs metres per sota de la superfície, fet que explica l'abundància d'aigües subterrànies que es manifesten a través de surgències o ullals. El topònim Foios, del llatí tardà **foveos*, “foies”, probablement es refereix als ullals que abundaven prop d'aquest poble i, en general, a tota l'Horta litoral, i que foren secularment dessecats pels llauradors, com explica el botànic Cavanilles en les seues *Observaciones* (1797/1995). Borbotó probablement derive d'un encreuament entre *borbollar* i *brotar* i també podria referir-se a un ullal per on brolla l'aigua subterrània. Puçol, del llatí tardà **puteolu*, “pouet”, podria derivar també, per analogia, d'un altre ullal. Alfafar, segons l'arabista Carme Barceló, podria procedir del plural àrab *al-hufar*, “foies”, amb un sentit similar a l'esmentat de Foios. També segons Barceló, Silla derivaria de l'àrab *as-Sayla* o *as-Sila*, “barranc, torrent”, potser referit al barranc de Picassent, al nord de l'actual nucli, o al petit barranc de Tafarra, al sud d'aquest.

Centre Cartogràfic de l'Exèrcit

Els dipòsits al·luvials procedents del barranc de Torrent formaren una petita punta que s'endinsa en l'Albufera, prop del port de Catarroja, i que originà el topònim del municipi (*cata* deriva del llatí *capita*, “punta”). En la imatge s'observa aquesta punta sobre un mapa de València i els seus voltants de 1882.

Torrent és un topònim transparent que fa referència al torrent que envolta aquesta localitat per l'oest i nord, anomenat *barranc de Torrent*; aquest és un topònim tautològic, ja que repeteix l'accident geogràfic que designa, com passa també en la Val d'Aran (“vall de la vall”), desert del Sàhara (“desert del desert”) o Caude de las Fuentes (“font de les fonts”).

Els topònims de la Fonteta (de Sant Lluís) i de la Font (d'en Corts) fan referència a dos pobles valentins que reberen aquest nom per sengles fonts que hi havia al camí de Russafa a l'Albufera i al de Russafa a la Punta, respectivament. El nom del barri valentí de Marxalenes prové de l'àrab *Marjal-ain*, “marjal de la font”.

Talassònims

Els talassònims fan referència a noms vinculats al litoral (accidents costaners, instal·lacions portuàries, etc.). Entre els topònims relacionats amb accidents litorals cal destacar Catarroja: a causa dels dipòsits al·luvials procedents del barranc de Torrent, que desemboca a l'Albufera, allà es va formar una petita punta que és l'origen últim del topònim d'aquest municipi. *Cata* deriva de *capta*, del llatí *capita*, “terme, punta”, mentre que *-roja* prové de la forma romànica tardana *roia*, i aquesta de *rubea*, “roja”, pel color de les aigües tèrboles de l'Albufera en rebre els dipòsits al·luvials.

Un altre accident costaner de l'Albufera dóna nom al topònim la Punta, que deriva d'una llengua de terra ferma que s'endinsava a l'Albufera, per on desembocava el riu Túria fins al segle XIV (Carmona i Ruiz, 1999). El topònim Cap de França (barri marítim de València) formava una punta –poc prominent– sobre el mar, al nord –mirant a França– del Cabanyal.

El Saler es refereix a un “saler” o salines que hi havia a uns 6 km al sud del poble albuferenc homònim,

El topònim del Saler, antigament anomenat les Barraques, es va originar a partir de les salines situades a uns 6 km al sud d'aquest poble de l'Albufera. La sal era transportada en barca des de les salines a les Barraques, i des d'ací per via terrestre a València. En la imatge, *Vista de l'Albufera de València* (ca. 1563-1570), obra del paisatgista flamenc Anton van den Wijngaerde.

llavors anomenat les Barraques, segons mostra el gravat de Wijngaerde. La sal era transportada en barca des de les salines a les Barraques, i des d'ací per via terrestre a la ciutat de València, segons el geògraf Vicenç Rosselló (2004). Els topònims albuferencs Perellonet i Perelló és probable que deriven de *pedra* (ant. *peira*). Segons el geògraf Carles Sanchis Ibor (2000), al costat de l'actual poble del Perelló hi havia una pedra que mesurava l'altura de l'aigua de l'Albufera.

Natzaret, barri marítim de València al sud del Túria, va nàixer condicionat per la pesta de Marsella de 1720: deriva d'un establiment o *lazzareto* on les persones que arribaven en vaixell procedents de Marsella havien de passar la quarantena. El *lazzareto* es valencianitzà en Llatzeret i després es va confondre amb Natzaret.

El Grau (del llatí *gradus*, “graó”, “esglaó”) és el nom tradicional del barri portuari de València. Com que el golf de València descriu una costa baixa i sorrenca, va ser necessari construir-hi ports artificials o graus, gairebé sempre de fusta, per carregar i descarregar la mercaderia que arribava a través del mar.

Agrònims

Quant als topònims relacionats amb l'agricultura i el camp, els agrònims, cal ressaltar aquells que es relacionen amb la presència (i amb l'absència) d'horta (regadiu), que féu rica i donà nom a la comarca. Diversos autors, com ara l'historiador nord-americà Thomas Glick, descarten que el sistema hidràulic tradicional del Túria siga d'origen romà; hom considera, en canvi, que fou amb l'arribada de camperols musulmans a Al-Àndalus que es forjà el notable sistema hidràulic del Túria que, segons Ferran Esquilache (2015), es remuntaria als segles VIII i IX.

El topònim Mislata, segons l'insigne toponimista Joan Coromines (1989-1997), podria derivar del llatí tardà *misculata* > *misclata* > Mislata, “mescla”, “barreja”, potser en referència a l'assut homònim, on les aigües de la séquia de Mislata estan encara barrejades amb les del riu Túria, abans de difluir. Aigües avall de l'assut de Mislata hi ha el de Mestalla, que, segons el mateix Coromines, també sembla derivar de *misculata* > *mislata* > Mestalla, amb metàtesi per influència del mot *mixtus*. És habitual –i útil– la divergència

etimològica entre dos topònims idèntics ubicats a tan poca distància.

El topònim Paiporta, segons Coromines, sembla derivar de *prope hortam*, “prop de l’horta”, amb una complexa evolució (*prope hortam* > *propi orta* > *proip orta* > *poip orta* > Paiporta). L’alqueria de Paiporta es trobava molt a prop de la séquia de Faitanar, però sense arribar a beneficiar-se’n de l’aigua i de l’horta. Podria sorprendre que Mislata, Mestalla o Paiporta siguen noms romànics per a designar topònims relacionats amb un sistema de reg promogut per arabòfons. Cal tenir en compte, però, que durant els segles VIII i IX el llatí tardà encara devia ser parlat per molts hispanoromans valentins.

El topònim Alaquàs prové de l’àrab *al-aquas*, “els arcs” i podria fer referència a les arcades d’un pont sobre el qual discorria la séquia de Benàger en creuar el barranc de la Saleta, tot just abans d’arribar a aquesta població.

Quant a les terres de secà, no beneficiades pel sistema hidràulic del Túria, cal esmentar Albal, topònim que sembla derivar de l’àrab *al-Bal*, “terra de secà”, en referència al déu semític Bal o Baal, perquè els camps albalencs només es regaven quan aquest déu hi enviava pluja. Albal és, en efecte, el primer poble pel sud que ja no és regat per les aigües del Túria, encara que des del

segle XIX el seu terme es rega per les del Xúquer.

El topònim àrab Rafelbunyol (i també el de la partida valentina de Rafalell) estaria relacionat amb *rahal*, “explotació rústica en secà”. El segment diferenciador *-bunyol* deriva del també àrab *bunyul*, “vinya”. Rafelbunyol seria, per tant, “el secà de la vinya”: en trobar-se més amunt que la séquia de Montcada no se n’ha beneficiat del seu reg, tot i que actualment el terme és regat per aigües subterrànies.

Xirivella (o Xirvella) és un topònim tardollatí procedent de *silvella*, “bosquet” (cf. Xelva). En el moment de la fundació d’aquesta alqueria hi havia un bosquet, potser de cultius arboris, que va perdurar al llarg dels segles, ja que a mitjan segle XIX, segons el mapa del mariscal Suchet (1834) i les cròniques del polític Pascual Madoz (1845-1850), encara era una zona on predominaven els cultius arboris (moreres i altres fruiters).

Altres agrònims són Aldaia, topònim derivat de l’àrab *al-daia*, “la finca”, “l’hort”, que ha donat “aldea”. El nom de lloc Almàssera prové de l’àrab *al-mašara*, “almàssera”, “trull”, i indica la presència d’una instal·lació on eren premsades olives procedents d’olivars pròxims a aquesta població. El nom de l’Oliveral (barri valentí) prové de les oliveres que s’hi conreaven. El Canyamelar indica que hi va haver en el passat una plantació de canyamel en aquest barri marítim valentí.

El Palmar, poble de l'Albufera, era un lloc on creixien o es plantaven palmes o palmeres. El topònim Russafa prové de l'àrab *ar-Russafa*, “el jardí”, perquè comptava amb un palau amb jardins frondosos, construït per Abd Allah al-Balansí durant el segle IX. La Pobl de Farnals derivaria de *farraginales*, “camps de farratge”, que devien abundar a les antigues marjals. La Malva-rosa era encara a mitjan segle XIX una marjal que anava a ser bonificada pel botànic francès Félix Robillard, que hi plantà diverses espècies vegetals, entre les quals destacava el *Geranium odoratissimum* o malva-rosa.

Quant als topònims procedents de llauradors, Museros sembla venir del llatí tardà *mansuarius*, “masovers”, “maseros”; Mauella, de l'àrab *niuala*, “barraca”, “casa de camp”. Segons Coromines (1989-1997), el topònim Picanya, d'origen dubtós, podria derivar de la forma llatina tardana **paganea*, “lloc de pagesos”.

Ecotopònims

Entre els noms de pobles de l'Horta relacionats amb llocs per a viure-hi, o ecotopònims (que designen cases, pobles, barris, aldees...) destaca Alfara del Patriar-

**«EL SIGNIFICAT DE VALENTIA ÉS
“FORTALESA, VIGOR”, I ÉS UN RECLAM
PROPAGANDÍSTIC PER CONVIDAR ELS
COLONS ROMANS A INSTALAR-SE EN
L'“OPPIDUM” O FORTALESA VALENTINA EN
EL MOMENT DE LA FUNDACIÓ (138 AC)»**

ca, que deriva de l'àrab *al-hara*, “barri”. Un topònim transparent és el Cabanyal, barri marítim principal de València: data del segle XIII, quan uns pescadors van construir a la platja unes cabanes, d'on prové *cabanyal*, citat per primera vegada el 1422 segons el cronista Antonio Sanchis Pallarés (2009). Un parònim de Cabanyal és Campanar, derivat del llatí *capanna*, “cabana” i transformat en boca de cristians catalanoparlants a *campanar*. Pobl de Farnals designa un lloc de poblament que estava sota la jurisdicció i el capritx d'un senyor, mentre que *vila* (com la Vilanova del Grau) depenia directament del rei i, per això, tenia una sèrie de privilegis respecte els pobles. Llocnou, Poblenu i les Cases (de Bàrcena) són topònims transparents.

Odònims

Els odònims són noms de vies de comunicació o de cases associades a aquestes, com hostals, mil·liaris, llambordes... Entre aquests topònims que descriuen una xarxa viària cal ressaltar Quart (de Poblet): l'etimologia és llatina i deriva de la distància de quatre milles

En la imatge, l'Embarcament dels moriscos en el Grau de València, obra de Pere Oromig (1613). Poden observar-se les plataformes o graus construïts per a la càrrega i descàrrega de mercaderies.

**«EN L'ETAPA MUSULMANA ES CONSOLIDA
UN SISTEMA AGRARI BASAT EN EL REG
A PARTIR DE LES AIGÜES DEL TÚRIA
I PROLIFEREN LES ALQUERIES.
ELS ANTROPÒNIMS D'ORIGEN ÀRAB
DE L'HORTA SE SOLEN CORRESPONDRE
AMB AQUESTES ALQUERIES»**

José Luis Lagardera

romanes (uns 6 km) a la qual es troba des del fòrum de Valentia. Albalat dels Sorells sembla que derive de l'àrab *al-balat*, “el camí empedrat”, potser referit a la Via Augusta, que passava pel bell mig de l'actual població. Patraix (ant. Petrairs, de *petrarius*, “de pedra”) és un altre topònim que podria fer referència a un camí empedrat, segurament la mateixa Via Augusta.

També relacionats amb la xarxa viària són els hostals, on hi havia allotjament i menjar per als viatgers i els seus animals. Tots els topònims valencians que comencen per *massa-* deriven de l'àrab *manzal*, “hostal”. A l'Horta n'hi ha quatre de notables: Massamagrell al camí de València a Morvedre; Massalfassar, al del Puig; Massanassa, al de Xàtiva; i Massarrojos, al de Bétera. Segons Barceló el topònim Manises podria procedir de *manāzil* (plural de *manzal*), i es referiria a uns hostals al camí de Riba-roja. El topònim Tavernes (Blanques) també indica la presència d'un hostel (al camí de Barcelona), així com el de Tendetes (barri valentí) vora el camí de Burjassot. La Venta de l'Emperador, al camí de Barcelona, és el nom antic de l'actual municipi d'Emperador.

«L'ESTUDI TOPONÍMIC DELS NUCLIS HABITATS DE L'HORTA DE VALÈNCIA ENS MOSTRA QUE EN EL PASSAT HI PREDOMINAVA UN AGROSISTEMA HIDRÀULIC, BASAT EN L'APROFITAMENT DE LES AIGÜES DEL TÚRIA»

Séquia de Mislata en l'actualitat, una xarxa de regadiu amb segles d'història que encara perviu i és d'utilitat als llauradors de la zona.

Antropònims

Quant a topònims derivats de nom de persona o antropònims trobem aquells que deriven d'època romana, com Paterna, derivat de *paternus*, -a, “relatiu al pare”. Pel que fa a Meliana i Picassent, derivarien de sengles propietaris rurals tardoromans: el de la vil·la *aemiliana*, propietat d'Aemilius, i el *fundus *picatianus*, pertanyent a *Picatianus, que evolucionaria a Picassent(t).

El geògraf Emilio Iranzo (2014) comenta que en l'etapa musulmana es consolida un sistema agrari basat en el reg a partir d'aigües del Túria, es reestructura el parcel·lari i proliferen les alqueries. Els antropònims d'origen àrab que trobem a l'Horta es corresponen normalment amb aquestes alqueries, entre les quals predominen aquelles el topònim de les quals comença per *beni-*, derivat de l'àrab *ibn*, “família”, “clan”. Entre aquestes trobem Beniparrell, Benimaclet, Benimàmet, Benifaraig, Benicalap, Benimassot (hui el Forn d'Alcedo), Beniferri, i Benetússer. Altres alqueries d'època musulmana són Vinalesa (ant. Benivolesar), Albuixec i Sedaví (ant. Benicidavi).

José Luis Lagardera

«DARRERE DE LA CRÍPTICA TOPONÍMIA
DE L'HORTA S'OCULTA UNA RIQUESA
PATRIMONIAL I PAISATGÍSTICA
DESAPAREGUDA QUE FORMA PART DE LA
IDENTITAT COMARCAL»

En la imatge, la Reial Séquia de Montcada al seu pas per Godella. Tant el nom de la séquia com de l'actual població provenen de Pere I de Montcada i Aragó, noble militar català que va participar en la conquesta de València.

La conquesta cristiana va introduir canvis en l'organització agrària: els nous pobladors cristians es van concentrar en les alqueries més grans, que es van convertir en *llocs* i després en pobles. La noblesa, el clergat i els propietaris urbans es van convertir en els nous senyors dels pobles. El noble i militar català Pere I de Montcada i Aragó, que va prendre part en la conquesta de València, va ser recompensat amb la torre, alqueria i séquia anomenada de Montcada en el seu honor. El topònim Orriols deriva de Pere d'Orriols, canonge de la catedral valentina durant el segle XIV. El nom de l'alqueria de Mirambell (ant. Miralbell) sembla ser un antropònim derivat del llinatge d'algun cavaller català, mentre que el de la veïna alqueria de Bonrepòs més aviat seria un exemple de topònim propagandístic, ja que descriu un lloc agradable i seductor.

Entre els antropònims de creació recent destaquen els dels pobles d'Emperador, Pinedo i Alcedo.

Topònims defensius

Per últim, trobem els topònims defensius, relacionats amb edificis com ara castells, torres o altres fortalises. A l'Horta abunden els noms de poble que deriven d'aquest tipus d'edificacions defensives on s'emfatitza la seguretat del lloc. Pel que fa a torres, tant Burjassot com Alboraya deriven de l'àrab *burj*, "torre". Alcàsser prové de l'àrab *al-qasr*, "fortalesa". Castellar sembla que té el seu origen en l'alqueria andalusina de Castelló ("castell petit") de l'Albufera, citada en el *Llibre del repartiment* de Jaume I. La Torre es va desenvolupar a partir d'una alqueria fortificada del segle XIV sobre el camí real de Xàtiva. El mateix topònim València deriva del participi present del verb *valere*, "ser fort, vigorós, saludable", *valens*, *-entis*. El significat de Valentia és, per tant, "fortalesa, vigor", i és un reclam propagandístic per convidar els colons romans a instal·lar-se en l'*oppidum* o fortalesa valentina en el moment de la fundació (138 aC).

■ EL VALOR DE LA TOPONÍMIA EN LA DEFENSA DEL PAISATGE

L'estudi toponímic dels nuclis habitats de l'Horta de València, on el paisatge hortícola és desaparegut des de fa dècades o segles, ens mostra que en el passat hi predominava un agrosistema hidràulic, basat en l'aprofitament de les aigües del Túria, que fou la principal font de riquesa de la comarca fins a la primeria del segle XX. Darrere de la críptica toponímia de l'Horta s'oculta una riquesa patrimonial i paisatgística desapareguda que forma part de la identitat comarcal. Donant a conèixer el significat dels topònims urbans principals de l'Horta propiciem que la ciutadania sàpia que allà on hui hi ha el seu habitatge, en el passat hi va haver un paisatge agrari excepcional basat en una tradició mil·lenària d'aprofitament de l'aigua. Els urbanites que hui poblen l'Horta –desconeixedors del seu espai local immediat– tenen l'oportunitat de descobrir-ne la riquesa patrimonial toponímica i el paisatge perdut que s'hi oculta i, d'aquesta manera, valorar més tant allò que sobreviu d'horta com la tasca que duen a terme els llauradors de hui dia per a preservar-la. La conservació de l'horta no és un fet aliè als habitants de la comarca: contribueix a millorar-ne la qualitat de vida des del punt de vista ambiental, econòmic, cultural i identitari. ☺

REFERÈNCIES

Barceló, C. (2010). *Noms aràbics de lloc*. València: IIFV-Bromera.
Carmona, P., & Ruiz, J. M. (1999). Evolución reciente del delta del río Turia y la restinga de la Albufera de Valencia. En V. M. Rosselló (Ed.), *Geoar-*

queologia i Quaternari litoral (pp. 321–331). València: Publicacions de la Universitat de València.

Cavanilles, A. J. (1995). *Observaciones sobre la historia natural, geografía, agricultura, población y frutos del Reyno de Valencia*. València: Bancaixa. (Treball original publicat el 1797).

Consell d'Europa. (2000). *Convenio del paisaje*. Florència: Consell d'Europa.

Coromines, J. (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes & La Caixa.

Esquilache, F. (2015). *Els espais agraris i l'estructura social d'una gran horta fluvial andalusina. La construcció i evolució de l'Horta de València entre els segles VIII i XIII* (Tesi doctoral inèdita), Universitat de València, Espanya.

Iranzo, E. (2014). La Huerta de Valencia. Incertidumbre para un paisaje cultural ancestral. En F. Molinero (Coord.), *Atlas de los paisajes agrarios de España* (pp. 512–532). Madrid: Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente.

Madoz, P. (1845-1850). *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*. Madrid: Establecimiento tipográfico de P. Madoz y L. Sagasti.

Riesco, P. (2010). Nombres en el paisaje: La toponimia, fuente de conocimiento y aprecio del territorio. *Cuadernos Geográficos*, 46, 7–34.

Rosselló, V. (2004). *Toponímia, geografia i cartografia*. València: Publicacions de la Universitat de València.

Sanchis Ibor, C. (2000). Notes sobre la toponímia i l'evolució del paisatge a l'Albufera de València. En J. F. Mateu i E. Casanova (Eds.), *Estudis de toponímia valenciana* (vol. I, pp. 431–443). València: Denes.

Sanchis Pallarés, A. (2009). *Historia del Cabanyal. Poble Nou de la Mar (1238-1897)*. València: L'Oronella.

Sauer, C. O. (1956). The education of a geographer. *Annals of the Association of American Geographers*, 46(3), 287–299.

Suchet, L. G. (1834). *Atlas [Document cartogràfic]. En Mémoires du Maréchal Suchet, Duc d'Albufera, sur ses campagnes en Espagne, depuis 1808 jusqu'en 1814, écrits par lui-même*. París: Anselin.

Tesser, C. (2000). Algunas reflexiones sobre los significados del paisaje para la Geografía. *Revista de Geografía Norte Grande*, 27, 19–26.

Joan Carles Membrado Tena. Professor del Departament de Geografia de la Universitat de València.

«LA CONSERVACIÓ
DE L'HORTA NO ÉS UN FET
ALIÈ ALS HABITANTS DE
LA COMARCA: CONTRIBUEIX
A MILLORAR-NE LA QUALITAT
DE VIDA DES DEL PUNT
DE VISTA AMBIENTAL,
ECONÒMIC, CULTURAL
I IDENTITARI»

instituto de medicina genómica
imegen

Què ens fa singulars?

Diagnostiquem més de 1.000 gens

Resolem 2.500 casos clínics cada any

Posem a punt 20 nous diagnòstics cada mes

Exportem servicis a 15 països

L'Institut de Medicina Genòmica té com a missió millorar la salut i qualitat de vida de les persones proporcionant estudis genètics amb valor diagnòstic, pronòstic i preventiu.

Si vols saber més sobre les malalties genètiques, visita la nostra web o segueix-nos en Facebook

www.imegen.es